

SvD OPINION

Tänk om – banta Nobelprojektet

2 mars 2015 kl 09:07, uppdaterad: 2 mars 2015 kl 15:13 **BRÄNNPUNKT | NOBELCENTER**

Öronmärkta pengar till vetenskaplig forskning lånas ut för att finansiera miljardbygget Nobelcenter på Blasieholmen. Ett kanske smart, men enligt min mening otillbörligt sätt att söka lösa problemen, skriver Peder Wallenberg.

Det segrande förslaget i arkitekttävlingen om Nobelcenter på Blasieholmen är ritat av byrån Chipperfield Architects.

FOTO © DAVID CHIPPERFIELD ARCHITECTS

Sammanfattningsvis borde projektet kunna minskas och stora pengar sparas, samtidigt som det k-märkta Tullhuset skulle bevaras.
Peder Wallenberg

I dag pågår politiska debatter och investeringsförslag diskuteras, som ofta rör lovvärda initiativ. Man blir emellertid beklämd över den mängd utredningar som beställs av specialister och sakkunniga. Förutom att dessa kostsamma utredningar kan pågå i årtal saknar de slutliga förslagen ofta en sund ekonomisk analys där rimlig hänsyn tagits till miljöförutsättningar. Som en konsekvens saknas även en realistisk budget. Särskilt när projekten ska finansieras av statens eller samhällets institutioner. Ekonomiska kalkyler som ligger till grund för besluten är redan inaktuella beroende på tidsförlusten som utredningarna förorsakat. En inkluderad indexberäkning är aldrig tillräckligt.

I industriella sammanhang tvingas man i liknande situationer att tänka om och skära kostnaderna. Beslutsfattare i statliga och allmännyttiga projekt förlitar sig då i stället på stöd från donatorer, detta ofta på grund av att de verksamhetsansvariga har förälskat sig i projekten och därigenom vill skapa ett monument över sig själva.

Jag har själv som arkitekt och projektutvecklare fallit i den fällan, men tvingats tänka om och anpassa planerna till en ofrånkomlig ekonomisk verklighet.

Ett av de nu aktuella projekten som jag anser ramlat i kärleksgropen är det föreslagna Nobelcentret på Blasieholmen som beräknas kosta 1,2 miljarder kronor. Trots utlovade donationer från familjen Erling Perssons stiftelse och Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, under förutsättning av att projektet är helfinansierat, vill Nobelstiftelsens styrelsemän inte verklighetsanpassa sina byggplaner.

På uppdrag av den tidigare Nobelstiftelsen under 1990-talet skissade jag på ett förslag till ett Nobelcentrum, baserat på det då givna rumsprogrammet. Jag kom då till en budgeterad kostnad på 500 miljoner kronor. Utställningen placerade jag i de 4 500 kvadratmeter stora och redan befintliga berggrummen på Skeppsholmen.

Jag tyckte då som nu att man inte behövde bygga nya konferensutrymmen då det finns gott om outnyttjade konferenslokaler, som till exempel Waterfront med sina stora ytor som ofta står oanvända. Hur spännande berggrum än må vara anser jag att den framtida utställningen måste kunna visa Nobelpristagarnas vetenskapliga forskningsresultat.

Sammanfattningsvis borde projektet kunna minskas och stora pengar sparas, samtidigt som det k-märkta Tullhuset skulle bevaras, vilket var en av projektets förutsättningar. Nobelcentret skulle bli lika ändamålsenligt även om det inte blir ett palats.

Enligt min mening borde man också behålla de vackra traditionerna som är förknippade med Nobelprisets utdelning i Konserthuset eller när middagsgästerna tar emot Studentsångarnas hyllning när de kommer nerför trappan i Blå hallen i Stockholms stadshus.

Jag anar att min far Jacob Wallenberg, som i många år var ordförande i Nobelstiftelsens ekonomiska kommitté, skulle vrida sig i sin grav med anledning av dagens tanklösa och självförhärligande beslutsfattande samtidigt som Nobelstiftelsen tvingats minska den sammanlagda prissumman med tjugo procent. Lars Heikenstens ambition att bygga upp Nobelstiftelsen enligt en koncernmodell har enligt erfarenheterna visat sig ekonomiskt ineffektiv med höga lönekostnader. Den är dessutom riskabel då man lätt förlorar Nobelkommittéernas självständighet i Sverige såväl som i Norge.

Jag har i tidigare debattinlägg ondgjort mig över hur donationer från vetenskapliga stiftelser används, i strid mot grundarnas uttryckliga vilja, för investeringar och ersättningar till ledande befattningshavare. Lars Heikensten har konstruerat en ekonomisk lösning för att finansiera Nobelcentret. Den går ut på att Wallenbergstiftelsens 400 miljoner kronor, som är öronmärkta för stöd till vetenskaplig forskning, sätts in på en nyskapad stiftelse som lånar ut medlen för att bygga Nobelcentret. Ett kanske smart, men enligt min mening otillbörligt, sätt att söka lösa problemen.

PEDER WALLENBERG

arkitekt och grundare av den internationella stiftelsen Carpe Vitam som verkar för kultur och utbildning